

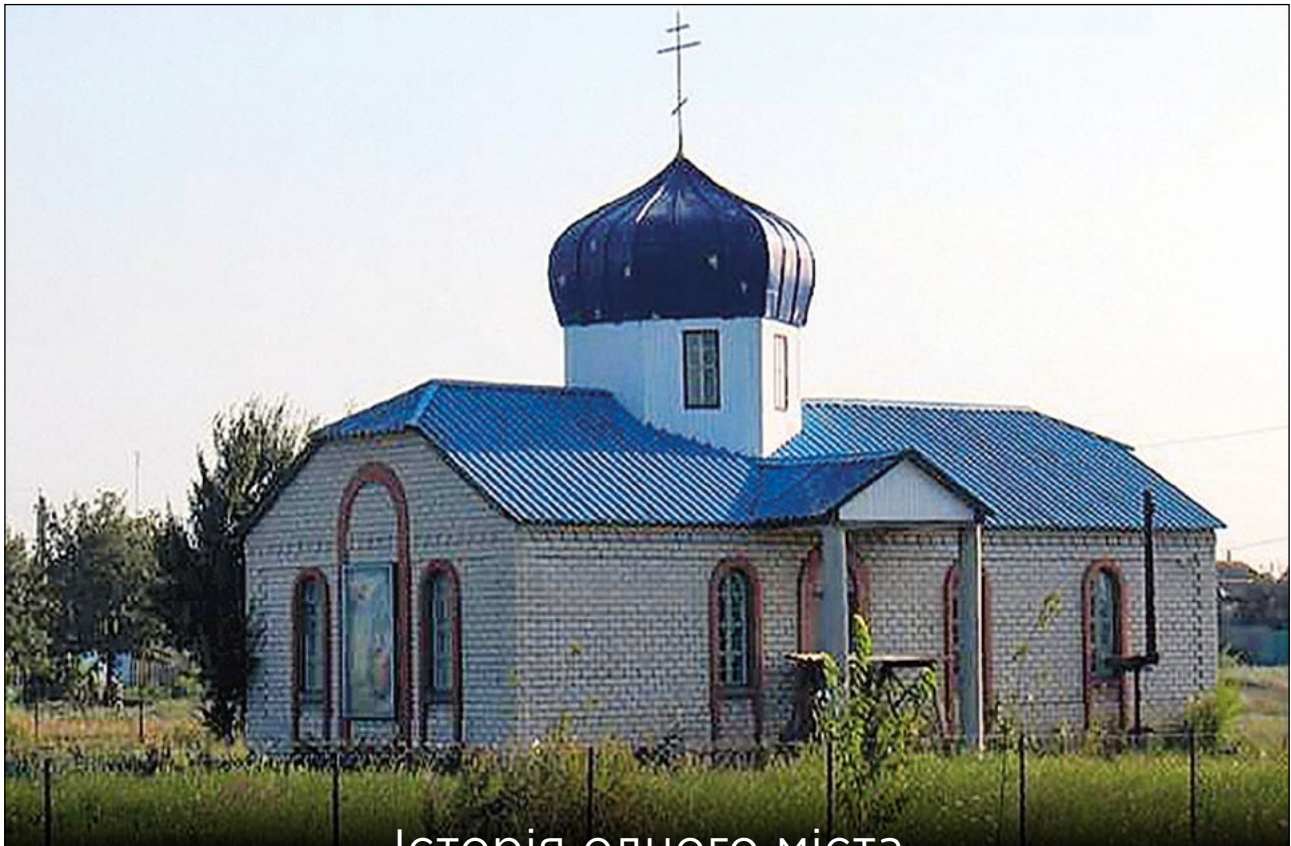
USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Історія одного міста

ЗАЧИСТКА ЗА СПИСКОМ У **ПЕРЕМОЖНОМУ**

Київ 2018

УДК 342.7.03(477)
ББК 67.9(4Укр)400.7

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ

УКРАЇНЬСЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Ця публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», який виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини (<https://helsinki.org.ua>).

У світі, USAID є однією з провідних установ у сфері розвитку, яка виконує роль каталізатора цих процесів та допомагає досягати позитивних результатів. Діяльність USAID є проявом доброчинності американського народу, а також підтримує просування країн-отримувачів допомоги до самостійності та стійкості та сприяє забезпеченню національної безпеки та економічного добробуту США. Партнерські стосунки з Україною USAID підтримує з 1992 року; за цей час, загальна вартість допомоги, наданої Україні з боку Агентства, склала понад 3 млрд. доларів США. До поточних стратегічних пріоритетів діяльності USAID в Україні належать зміцнення демократії та механізмів досконалого врядування, сприяння економічному розвитку та енергетичній безпеці, вдосконалення систем охорони здоров'я та пом'якшення наслідків конфлікту у східних регіонах. Для того, щоб отримати додаткову інформацію про

діяльність USAID, просимо Вас звертатися до Відділу зв'язків з громадськістю Місії USAID в Україні за тел. (+38 044) 521-57-53. Також пропонуємо завітати на наш вебсайт: <http://www.usaid.gov/ukraine>, або на сторінку у Фейсбук: <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Історія одного міста: зачистка за списком у Переможному / Melamory Maris, Ю. Павлік, В. Лебідь. Заг. ред.: О. Біда / Українська Гельсінська спілка з прав людини. — К., 2018. — 22 с.

УДК 342.7.03(477)
ББК 67.9(4Укр)400.7

Дизайн: В'ячеслав Боднар
Коректура тексту: Світлана Рибалко

© Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2018

Історія одного міста Зачистка за списком у Переможному

ЗМІСТ

I. Вступ	6
II. Методологія	9
III. Міжнародні стандарти	9
IV. Події, що сталися в період із липня по серпень 2014 року	12
A. Розвиток воєнних подій	12
B. Вплив бойових дій на цивільних осіб	13
C. Вбивства цивільних осіб	14
D. Нелюдські або такі, що принижують гідність, умови тримання під вартою, катування та жорстоке поводження з цивільними особами	16
V. Підозрювані у злочинах	18
VI. Висновки	22

Напря́м атак
підрозділів ЗС РФ
та бойовиків НЗФ

Відступ з позицій
сил АТО

Позиції, зайняті
підрозділами сил АТО

Пости сил АТО

Танк

Артилерійська
система

БТР

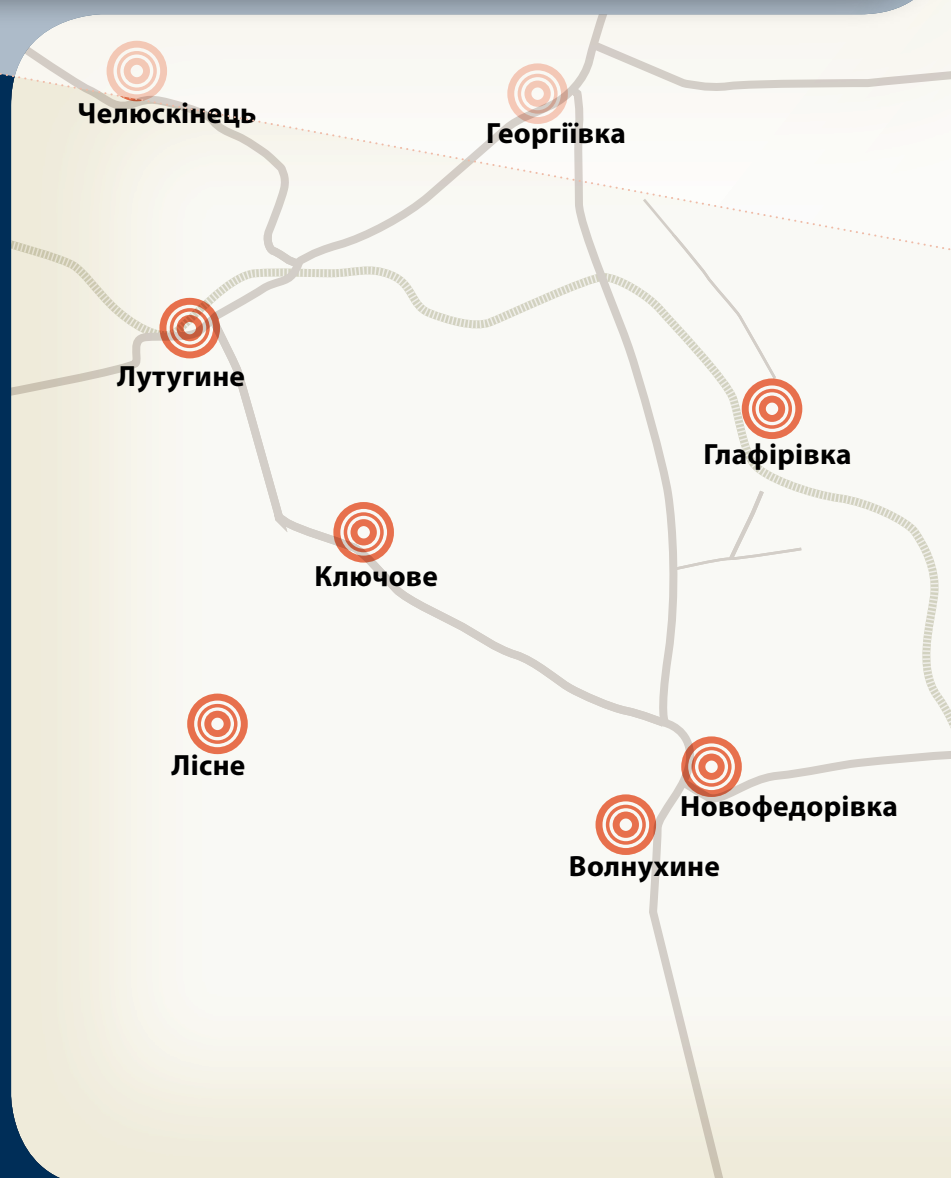
БМП

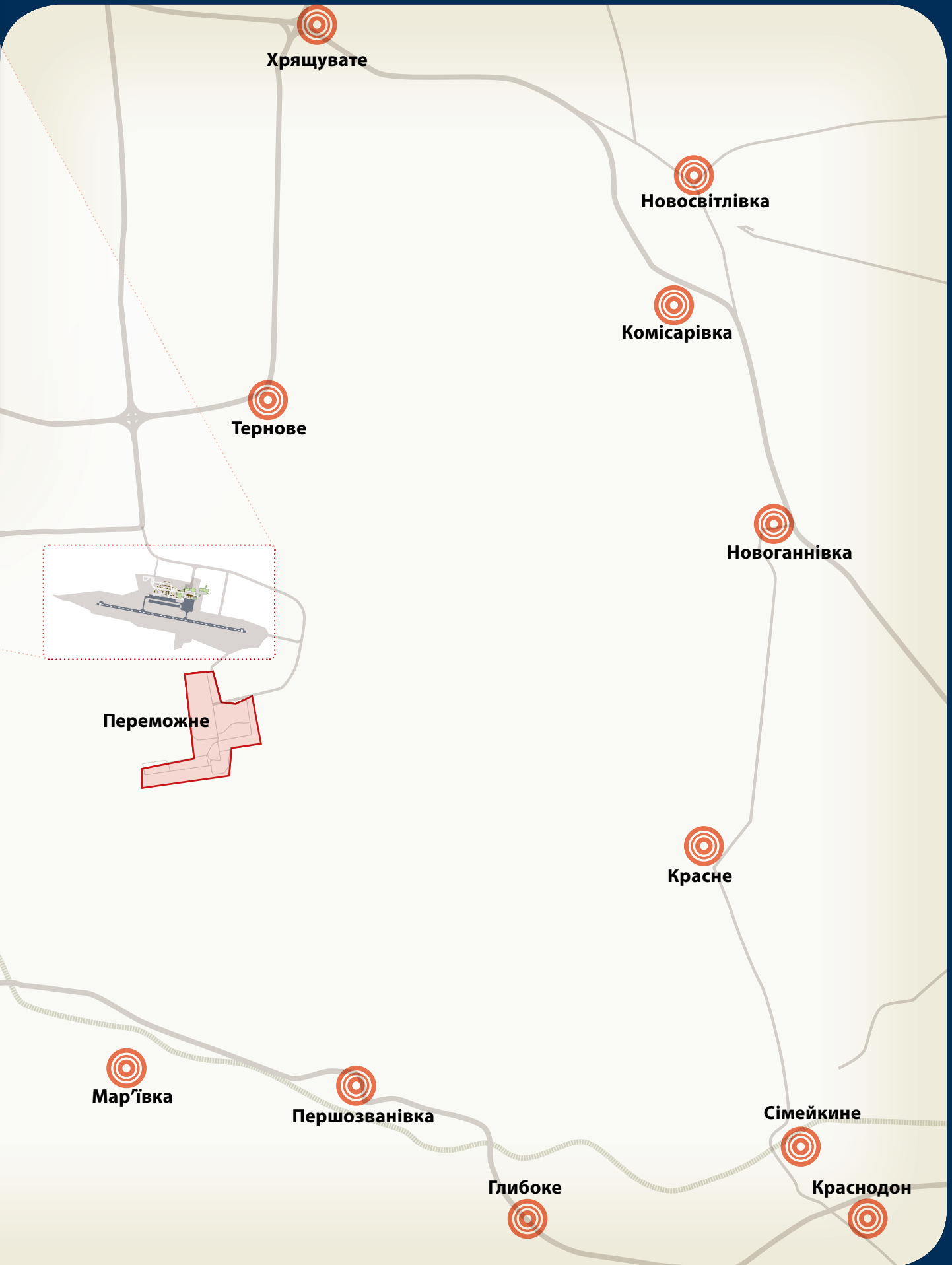

СПГ

ПТРК

I. Вступ

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (далі – ЦД УГСПЛ) у ході проведення інтерв'ю з мешканцями села Переможне виявив порушення прав людини і міжнародного гуманітарного права у контексті подій під час оборони Луганського аеропорту у липні – серпні 2014 року. У свідченнях опитаних зафіксовано порушення права на життя, свободу, особисту недоторканність та свободу вираження поглядів.

ЦД вважає, що обстріли житлових будинків, унаслідок яких були жертви серед цивільного населення, відбирання майна, залякування та вбивства цивільних, насильницькі зникнення, незаконні затримання та катування є показовими прикладами, що ілюструють типові порушення прав людини та міжнародного

гуманітарного права через конфлікт на Сході України. Переслідування цивільних мешканців у населених пунктах Луганської області відбувалося на ґрунті відмінності їхніх політичних поглядів від поглядів бойовиків.

ЦД подає стислий опис ключових військових подій, які вплинули на хід історії с. Переможного, для формування причинно-наслідкових зв'язків.

Навесні 2014 року на території Донецької та Луганської областей відбувалися силові захоплення адміністративних будівель, відділень міліції і Служби безпеки озброєними особами та незаконними збройними формуваннями (далі – НЗФ), контрольованими РФ¹. У відповідь на ці дії 14 квітня 2014 року Уряд України розпочав Антитерористичну операцію з метою відновлення контролю над східними областями України².

Бойові дії між Збройними силами України (далі – ЗСУ) та НЗФ, яких із квітня 2014 року було підкріплено іноземними бойовиками, у тому числі, громадянами Російської Федерації, швидко переросли до рівня збройного конфлікту³. НЗФ самопроголошених «Донецької народної республіки» та «Луганської народної республіки» на 31 травня 2014 року утримували контроль над значною територією східних областей, включаючи частину державного кордону з Російською Федерацією⁴.

6 квітня, після захоплення луганського СБУ, з метою недопущення захоплення Міжнародного аеропорту «Луганськ» командування ЗСУ перекинуло до аеропорту одну роту 80-ї аеромобільної бригади⁵ (з 2015 року – 80-та окрема десантно-штурмова бригада), яка взяла під охорону летовище. Аеропорт продовжував працювати у звичному режимі.

¹ Доповідь Верховного комісара ООН з прав людини щодо ситуації з правами людини в Україні, 19 вересня 2014 року, пункт 9 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://undocs.org/ru/A/HRC/27/75>

² РНБО розпочинає масштабну АТО із залученням Збройних сил – Турчинов // Українська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/04/13/7022274/>

³ Звіт УВК ООН з прав людини «Порушення правдопоступу: https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportOnIlovsk_UA.pdf

⁴ Карта АТО станом на 31 травня 2014 року // Ukr.Media [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukr.media/ukrain/237617/>

⁵ 80 бригада, інженерно-саперна рота, частина розвідувальної роти 1 ОТБр, зведена рота 25-ї окремої повітряно-десантної бригади

Рештки збитого Іл-76 Фото: EPA/UPG

У травні 2014 року почалися перші спроби НЗФ захоплення аеропорту⁶. Блокада наземних шляхів сполучення з летовищем спонукала керівництво ЗСУ доставляти військове підкріплення, боєприпаси і провіант за допомогою транспортних літаків. 7 червня бойовики знищили інфраструктуру аеропорту. 11 червня Міжнародний аеропорт «Луганськ» було офіційно закрито у зв'язку з бойовими діями⁷.

У ніч на 14 червня бойовиками було збито військово-транспортний літак Іл-76 (бортовий номер 76777) при заходженні на посадку в Луганський аеропорт⁸. 40 десантників 25-ї окремої повітряно-десантної бригади і 9 членів екіпажу, які були на його борту, загинули⁹. Після цієї події повітряне сполучення з аеропортом було повністю припинено.

Українські військовослужбовці тримали оборону аеропорту у повному оточенні без наземного і повітряного сполучень. З кінця травня по 31 серпня 2014 року Луганський аеропорт і навколишні населені пункти постійно обстрілювалися НЗФ, контрольованими РФ, з мінометів та стрілецької зброї, РПГ, а з 3 липня – і з системи «Град»¹⁰. У ніч на 1 верес-

⁶ У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту / Сергій Глотов, Анастасія Глотова, Анастасія Воронова; Юрій Руденко, Дмитро Путятя; худож.-оформлювач В. М. Карасик. — Харків: Фоліо, 2018. — С. 38 – 40.

⁷ Там само

⁸ <https://ria.ru/world/20140615/1012085021.html>

⁹ Список вояків, які загинули через підбиття літака у Луганську // Експрес [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://expres.online/archive/news/2014/06/15/107985-spyok-vojakiv-zagynuly-pidbyttya-litaka-lugansku>; Serg Marco. Дмитрий Мыриков, комбриг 25-й мелитопольской бригады транспортной авиации // Петр и Мазепа [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://petrimazepa.com/il2.html>

¹⁰ Кіборги Луганського аеропорту. 1 частина // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=cGg5CagKHs> [8:59] У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту / Сергій Глотов, Анастасія Глотова, Анастасія Воронова; Юрій Руденко, Дмитро Путятя; худож.-оформлювач В. М. Карасик. — Харків: Фоліо, 2018. — С. 74 – 76.

ня 2014 року українські військові вийшли з руїн аеропорту після 146 днів його оборони¹¹.

Бойові дії в районі Луганського аеропорту мали руйнівний вплив на навколишні населені пункти. Найближчим до летовища було селище Переможне, розташоване всього у 3 км від аеропорту.

У Переможному внаслідок обстрілів було знищено приватні будинки та господарські будівлі. Мешканці села були змушені переховуватися у підвалах, непристосованих для тривалого перебування людей. У селищі були ускладнені з електрикою, поставкою продуктів, ліків, із доступом до медичної допомоги. Відомо, що через обстріли загинуло щонайменше 2 мешканців Переможного, ще 4 дістали поранення.

ЦД УГСПЛ отримав відомості про те, що під час подій в Луганському аеропорту озброєні групи «ЛНР» разом із кадровими російськими військовослужбовцями були задіяні в убивстві цивільних осіб. За інформацією, яку надали джерела, вбивства були цілеспрямованими (за «списком»), не мали масового або систематичного характеру. Жертвами вбивств «за списком» стали 37 осіб з населених пунктів навколо Луганського летовища, серед них 7 осіб (3 жінки і 4 чоловіків) – мешканці с. Переможне. Більшість свідків подій вказували на причетність до скоєння цих убивств збройного угруповання Окрема бригада особливого призначення (далі – ОБРОП) «Одеса», а також членів НЗФ, вихідців з Переможного¹².

Під час інтерв'ювання ЦД УГСПЛ з'ясував, що 3 мешканців Переможного були жертвами утримання, катування та жорстокого поводження з боку НЗФ «ЛНР». Свідки повідомили про два місця незаконного утримання полонених: завод «Автоагрегат» (вул. Заводська, 1, м. Краснодон) і завод гірничорятувальної техніки «Горизонт» (вул. Фрунзе, 119, м. Луганськ).

Людей затримували на блокпостах і вивозили у невідомому напрямку. Затриманих звинувачували у пособництві ЗСУ та/або проукраїнській позиції і утримували з метою одержання інформації. Умови, в яких перебували жертви, прирівнюються до жорстокого поводження.

Руїни Луганського аеропорту Фото: MILIN.UA/facebook.com

Завод «Автоагрегат»

¹¹ Інтерв'ю з Героєм України генерал-майором Андрієм Трохимовичем Ковальчуком // Форпост [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://forpost.lviv.ua/txt/viina/11349-do-richnytsi-pochatku-ato-ta-oborony-luhanskoho-aeroportu-ia-k-tse-bulo-2>

¹² Михайло Кузнецов. Доповідна нач. розвідки бандформування «ОБРОП «Одеса» про мародерства: «Бізнесмен виявився не з боязких і відкрив вогонь у відповідь...» // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/ua/bandformuvannya-obrop-odesa/>

II. Методологія

Основними завданнями ЦД у цьому звіті є висвітлення порушень прав людини та міжнародного гуманітарного права щодо цивільних осіб – мешканців Переможного у липні – серпні 2014 року. Географічні межі дослідження охоплюються н. п. Переможне – місцем, де порушувалося право на життя, безпеку та особисту недоторканність і н. п. Краснодон та Луганськ – місцями утримання під вартою.

Матеріали цього звіту базуються на інформації, яку ЦД УГСПЛ зібрав під час проведення 9 інтерв'ю із жертвами та свідками описаних подій. Серед опитуваних – і чоловіки, і жінки. Дані було підтверджено з декількох джерел і публічних матеріалів. До звіту ЦД УГСПЛ включено лише ті випадки, щодо яких свідки надали свою поінформовану згоду.

У зв'язку з тим, що с. Переможне тимчасово непідконтрольне українській владі, ЦД не вдалося відвідати безпосереднього місця подій. За 4 роки, що минули після описаних інцидентів, спогади постраждалих і свідків притупилися, через що виникали труднощі з конкретизацією дат і частково – з відновленням хронології. Тому ЦД додатково використовував дані з відкритих джерел для підтвердження ключових подій. Також працівники ЦД зіткнулися з тим, що деякі факти порушень важко підтвердити, бо їх було скоєно без свідків, або ж свідки перебувають на непідконтрольній уряду території.

III. Міжнародні стандарти

Події, описані у цьому звіті, можуть розглядатися у контексті міжнародного гуманітарного права, міжнародного кримінального права та міжнародного права прав людини.

Щодо міжнародного гуманітарного права

До викладених у звіті обставин застосовуються норми Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосуються захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру (Протокол II) від 8 червня 1977 року¹³.

Частина IV цього Протоколу встановлює гарантії захисту цивільного населення. Зокрема передбачено такі гарантії:

- цивільне населення й окремі цивільні особи користуються загальним захистом від небезпек, що виникають у зв'язку з воєнними операціями (частина перша ст. 13);
- цивільне населення, а також окремі цивільні особи не повинні бути об'єктом нападу. Забороняються акти насильства або погрози насильством, що мають на меті тероризувати цивільне населення (частина друга ст. 13);
- заборонено використовувати голод серед цивільного населення як метод ведення воєнних дій. Тому заборонено піддавати нападу, знищувати, вивозити чи приводити в непридатний стан об'єкти, необхідні для виживання цивільного населення (стаття 14);
- заборона примусового переміщення цивільних осіб. Не повинні віддаватися розпорядження про переміщення цивільного населення з причин, пов'язаних із збройним конфліктом, якщо необхідність у цьому не викликана вимогами забезпечення безпеки зазначених цивільних осіб або настійними причинами воєнного характеру (частина перша ст. 17);
- цивільні особи не можуть бути примушені покинути власну територію з причин, пов'язаних з конфліктом (частина друга ст. 17);

¹³ Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200

- якщо цивільне населення зазнає надзвичайних бідувань через недостатнє забезпечення запасами, істотно важливими для його виживання, такими, як продовольство й медичні матеріали, то за згодою заінтересованої Високої Договірної Сторони проводяться операції з надання допомоги цивільному населенню, яка має виключно гуманітарний і неупереджений характер і здійснюється за будь-якої несприятливої різниці (частина друга ст. 18).

Також підлягають застосуванню загальні принципи міжнародного гуманітарного права щодо захисту осіб під час збройного конфлікту (ст. 3 Женевських конвенцій), а саме:

- гуманність у поведженні;
- недоторканність особи, що включає повагу до життя, фізичну та психічну недоторканність;
- заборона катування, нелюдського та принизливого поводження;
- визнання прав кожного;
- повага до честі, сімейних прав та переконань кожної особистості;
- особиста безпека;
- недоторканність власності.

Щодо міжнародного кримінального права

4 лютого 2015 року Верховна Рада України прийняла постанову, якою затвердила Заяву «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду щодо скоєння злочинів проти людяності та воєнних злочинів вищими посадовими особами Російської Федерації та керівниками терористичних організацій «ДНР» та «ЛНР», які призвели до особливо тяжких наслідків та масового вбивства українських громадян»¹⁴.

У цьому звіті наведено факти, які свідчать про скоєння злочинів проти людяності та воєнні злочини, які підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду¹⁵.

Відповідно до ст. 7 Римського статуту, злочин проти людяності означає діяння, якщо воно вчинене в межах широкомасштабного чи систематичного нападу на будь-яких цивільних осіб, якщо такий напад скоєно свідомо. Отже, хоч описані у звіті порушення географічно обмежені територією н. п. Переможне і тому не містять фактів систематичності скоєння злочинів проти людяності чи воєнних злочинів, проте, якщо розглядати ці події у взаємозв'язку з такими ж порушеннями на території, що перебуває під контролем НЗФ, ми можемо стверджувати про їхню систематичність і широкомасштабність.

Серед переліку злочинів проти людяності, визначених у Римському статуті, звіт містить інформацію про такі злочини:

- вбивства;
- позбавлення фізичної свободи;
- катування;
- переслідування;
- насильницькі зникнення.

До воєнних злочинів, відповідно до ст. 8 (2) (с) Римського статуту, у випадку збройного конфлікту неміжнародного характеру належать серйозні порушення ст. 3 Женевських конвенцій, а саме нижченаведені діяння щодо особи, яка не бере активної участі у воєнних діях:

¹⁴ Постанова ВРУ «Про Заяву Верховної Ради України «Про визнання Україною юрисдикції Міжнародного кримінального суду [...]»// Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/145-19>

¹⁵ Відповідно до статті 5 Римського статуту

- посягання на життя;
- заподіяння каліцтв, жорстоке поводження і тортури;
- посягання на людську гідність, зокрема образливе поводження і таке, що принижує гідність;
- взяття заручників;
- винесення вироків і приведення їх у виконання без попереднього судового розгляду, проведеного створеним в установленому порядку судом, що забезпечує дотримання всіх судових гарантій.

Іншими серйозними порушеннями законів та звичаїв війни, які підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду у випадках міжнародного збройного конфлікту згідно зі ст. 8 (2) (е), є:

- заподіяння особам, які перебувають під владою іншої сторони конфлікту, каліцтв;
- умисні напади на цивільне населення або окремих цивільних осіб, які не беруть безпосередньої участі у військових діях;
- умисні напади на цивільні об'єкти, тобто об'єкти, які не є військовими цілями;
- знищення і привласнення майна, що не викликане військовою необхідністю.

Щодо міжнародного права прав людини

Розглядаючи порушення, викладені у цьому звіті, у світлі стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод¹⁶ (Рим, 1950 р.) ми можемо стверджувати факти порушення права на життя (стаття 2), заборону катування (стаття 3), права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5).

Основою на практиці Європейського суду з прав людини, потенційно може бути доведено наявність ефективного контролю Російської Федерації над територією, на якій було скоєно злочини. Відповідно, особи, які вчиняли злочини проти населення, можуть розцінюватися як агенти держави (тобто агенти РФ). Тому відповідальність РФ за Конвенцією не може обмежуватися виключно діями російських військовослужбовців чи посадових осіб на території так званих «ДНР» та «ЛНР» – вона розповсюджується й на дії представників місцевої адміністрації незаконних утворень, які користуються політичною, економічною та військовою підтримкою з боку РФ¹⁷. Отже, Російська Федерація, у випадку доведення її ефективного контролю, має як позитивні, так і негативні обов'язки щодо порушень прав людини на окупованій території.

Водночас та обставина, що порушення сталися на непідконтрольній уряду України території, не означає скасування обов'язків України за Конвенцією. Тобто Україна зобов'язана вжити усіх заходів, направлених на недопущення порушення прав людини, а також розслідувати будь-які заяви про злочини, скоєні на цій території. Європейський суд з прав людини, розглядаючи справи, пов'язані зі збройним конфліктом, зазначав, що зобов'язання залишаються чинними навіть тоді, коли здійснення державної влади частково обмежене на певній території¹⁸.

¹⁶ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004

¹⁷ Cyprus v. Turkey [GC], §§ 76-77

¹⁸ Ilascu and Others v. Moldova and Russia [GC], §§ 312-313; Sargsyan v. Azerbaijan [GC], §§ 127-129

IV. Події, що сталися в період із липня по серпень 2014 року

A. Розвиток воєнних подій

Інциденти, описані у звіті, трапилися на початковому етапі збройного протистояння між ЗСУ, підкріпленими добровольчими батальйонами, – з однієї сторони та НЗФ і російськими кадровими військами – з іншої у липні і серпні 2014 року в контексті оборони Луганського аеропорту.

Село Переможне Лутугинського району Луганської області розташоване на відстані 20 км від міста Луганськ і 3 км від Луганського міжнародного аеропорту. 3 квітня 2014 року разом з іншими сусідніми селами та містами Переможне потрапило під контроль незаконних озброєних формувань так званої «ЛНР». Станом на жовтень 2018 року н. п. Переможне залишається окупованим.

Із квітня по кінець травня 2014 року мешканці Переможного, які працювали в аеропорту, продовжували виконувати свої обов'язки. Наприкінці травня НЗФ почали обстрілювати околиці летовища. У зв'язку з небезпекою, яка загрожувала працівникам, 11 червня 2014 року Міжнародний аеропорт «Луганськ» було офіційно закрито¹⁹.

За свідченнями українських військовослужбовців, місцевих мешканців та волонтерів, від самого початку перебування військових на захисті Луганського аеропорту, коли підрозділи протиповітряної оборони не могли забезпечувати їх харчами, засобами гігієни, медикаментами, паливом та іншими необхідними речами, допомога надходила від жителів Луганська та місцевих, у тому числі й мешканців села Переможне.

“ *«Дуже багато людей допомагали. Дуже. Возили воду, провізію. Коли «зачинилася» сторона з Луганська, люди з селища Переможне, що поблизу аеропорту, постійно допомагали. Від початку і до самого кінця»*

Сергій Кротов²⁰

Перебіг основних подій у Переможному, що призвели до жертв серед цивільного населення, припав на липень і серпень 2014 року. 30 липня унаслідок обстрілів Переможного було пошкоджено декілька приватних будинків, загинув 1 цивільний, ще 2 дістали поранення. 10 серпня група з 8-ми озброєних осіб у камуфляжі без розпізнавальних знаків увірвалась у дім волонтерів, які допомагали українським солдатам в аеропорту і вивезла їх у невідомому напрямку. 13 серпня члени НЗФ «ЛНР», які перебували у Краснодарі та Сімейкиному, з 13 до 14 години завдали масованого вогневого удару із БМ-21 «Град» по напрямку населеного пункту Переможне²¹. Прес-центр АТО повідомляв²² про жертви серед цивільних, проте їх кількість не було названо. Ця інформація потребує додаткового уточнення. Протягом серпня Переможне перманентно обстрілювалося з важкого озброєння. 22 серпня у власному будинку було розстріляно 4 члени однієї родини за їхню допомогу ЗСУ. 30 – 31 серпня НЗФ, контрольовані РФ, штурмували село Переможне на шляху до аеропорту. На підступах до летовища вони виявили групу цивільних осіб, які ховалася у гаражах. Відомо, що одного цивільного з цієї групи розстріляли на місці. За інформацією джерел, його тіло разом із тілом іншої жертви було спалено.

¹⁹ У вогняному кільці. Оборона Луганського аеропорту / Сергій Глотов, Анастасія Глотова, Анастасія Воронова; Юрій Руденко, Дмитро Путята; ху-дож.-оформлювач В. М. Карасик. — Харків: Фоліо, 2018. — 540 с.: іл.

²⁰ Бої за Луганськ. Очевидці // Громадське [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://hromadske.ua/posts/boi-za-luhansk-ocheyvidtsi>

²¹ Бойовики обстріляли з Градів село Переможне. Є багато жертв // Українська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/news/2014/08/13/7034730/>

²² Терористи з «Град» обстріляли селище Переможне / Штаб АТО // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=qBYJ7YbM29E>

Близьке розташування села Переможне до епіцентру бойових дій, активна позиція проукраїнськи налаштованих мешканців і їхня пов'язаність із Луганським летовищем стали основними причинами численних руйнувань і жертв серед цивільного населення. Окрім цього, були зафіксовані вбивства з метою наживи та факти мародерства.

В. Вплив бойових дій на цивільних осіб

Унаслідок бойових дій, що велися в районі Луганського аеропорту та найближчих сіл, було завдано руйнівного впливу на життя цивільних. Населення Переможного на 2013 рік становило 656 осіб²³. За свідченнями мешканців села, через постійні обстріли було пошкоджено приватні будинки і господарські будівлі.

Мешканці Переможного були змушені постійно переховуватись у підвалах, непристосованих для цього, без системи вентиляції і туалетів.

“...у сусідів дім також розбитий, у них там все згоріло, все. Вони в підвалі сиділи. Як стрілянина починалася, і я туди ж до них спускалася. Як, що, незрозуміло, кулі свистять, а ми у них у підвалі усі втрюх ховалися. І сидимо. Сидимо, не знаємо, що нам далі робити»²⁴.

Люди залишилися без електро- і газопостачання, мали ускладнення з постачанням продуктів харчування, перебої зі зв'язком, були обмежені у доступі до лікарень та медикаментів. Джерела згадували про випадки, коли медичну допомогу їм надавали лікарі та фельдшери українських добровольчих батальйонів.

У червні – липні 2014 року волонтери, цивільні, що допомагали українській армії, стали об'єктами підвищеної уваги з боку НЗФ, контрольованих РФ: їх прискіпливо перевіряли на блокпостах, збирали інформацію про їхнє пересування.

“Багато хто з мешканців Переможного працював у Луганському аеропорту. І коли почалися бої, частина жителів селища стала надавати гуманітарну допомогу військовим. Здебільшого продуктами. І за це вони потрапили в розстрільні списки бойовиків. До того ж, опинилися в них не лише ті, хто допомагав армії, а й ті, хто більш-менш активно засвідчував свою проукраїнську позицію, ті, у кого було більше майна, ніж у решти, хто був успішнішим»

Євгенія Закревська²⁵

Наприкінці червня почалися перші затримання. За свідченнями джерел, приблизно у цей період вони дізналися про «розстрільні списки»²⁶.

“Мене заарештовували 3 рази... [У третій раз] я йому казав, що мене вже затримували і відпустили [попередні два рази], він це підтвердив, але головний сказав, що сьогодні я проходжу по наводці»²⁷.

²³ Облікова картка с. Переможне // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/z7503/A005?rdat1=04.03.2013&rf7571=18138>

²⁴ Інтерв'ю від 31.07.2018

²⁵ Станіслав Козлюк. Слідами «коменданта Куликового поля» // Тижень [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tyzhden.ua/Society/191482>

²⁶ Інтерв'ю від 31.07.2018

²⁷ Інтерв'ю від 31.07.2018

Організованій урядом евакуації з населеного пункту не було. З початком обстрілів Переможного частина мешканців самостійно виїхала у безпечніші райони. Події 10 серпня (було затримано і вивезено у невідомому напрямку подружжя активістів) і 13 серпня 2014 року (обстріли Переможного із БМ-21 «Град») спонукали людей виїхати на підконтрольну уряду територію, багато жителів району полишили свої домівки. За інформацією свідків, перетинати непідконтрольну територію їм допомагали українські військовослужбовці.

Учасники НЗФ займалися мародерством: усі цінні речі, техніка, меблі і машини вилучалися у господарів, а залишені будинки використовували як військову комендатуру в Переможному²⁸.

Дотепер кількість загиблих та постраждалих серед цивільного населення в результаті хаотичних обстрілів села Переможне з липня по кінець серпня 2014 року достеменно невідома. За даними, отриманими ЦД УГСПЛ, 2 особи загинули, 4 – дістали поранення.

«У результаті обстрілів загинули Васюра Микола, 20 років, Стафіняк Іван²⁹».

Мешканці, які не втекли, сьогодні перебувають під контролем угруповань НЗФ «ЛНР», які захопили Переможне та інші населені пункти Лутугинського району наприкінці серпня 2014³⁰.

С. Вбивства цивільних осіб

ЦД УГСПЛ виявив, що вбивства цивільних осіб були цілеспрямованими (вбивства за «списком»), але не мали масового або систематичного характеру. Всі опитані згадують про списки, за якими ставалися викрадення та вбивства цивільних осіб. Свідки вважають, що до «списку» потрапляли ті, хто надавав гуманітарну допомогу бійцям ЗСУ, висловлював свою проукраїнську позицію.

Розстрільний список (Фото з сайту: <https://medium.com>)

№ пп	Фамілія, Імя, Отчество	Дата	Місце і обставини
1	Харитоненко Денис	16.05.2014	Убит ополченцями на блок-посту в п.Юбилейній.
2	Страхова Валентина	18.07.2014	Убита на Лутугинських дачах в результаті артилерійського обстріла
3	Чистолінов Сергей	20.07.2014	г.Лутугино
4	Третьяков Юрий Николаевич	21.07.2014	Погиб при артилерійському обстрілі п.Георгиевка
5	Прийменко Павел Яковлевич	21.07.2014	Погиб при артилерійському обстрілі п.Георгиевка
6	Беседин Сергей Васильевич	23.07.2014	п.Челюскинец, расстрелян ополченцями в автомобілі
7	Фисун Дмитрий (сын)	23.07.2014	Погиб при артилерійському обстрілі п.Георгиевка
8	Фисун (отец)	23.07.2014	Погиб при артилерійському обстрілі п.Георгиевка
9	Филоненко Михаил Дмитриевич	07.08.2014	Погиб от осколков снаряда Град возле детского сада Ласточка г.Лутугино
10	Украинец Вера Александровна	09.08.2014	Убита осколком с Града на площади Лутугино
11	Кулиш Елена Борисовна	10.08.2014	Была похищена из дома в с.Переможное ополченцами ОБРОН «Одесса», тело обнаружено в январе 2015 года в районе с.Пятигорка, убит выстрелом в голову предположительно за помощь ВСУ
12	Алексин Владимир Алексеевич	10.08.2014	Был похищен из дома в с.Переможное ополченцами ОБРОН «Одесса», тело обнаружено в январе 2015 года в районе с.Пятигорка, убит выстрелом в голову предположительно за помощь ВСУ
13	Шандыга Надежда Ильинична	19.08.2014	Попадание снаряда в частный дом с.Волнухино, 23.07.1948 г.р.
14	Волкова Светлана Николаевна	19.08.2014	Убита при артилерійському обстрілі п.Георгиевка
15	Стафіняк Іван Матвеевич	27.08.2014	Получил осколочное ранение при обстреле с.Переможное, умер от потери крови.
16	Шуржно Елена Павловна	28.08.2014	Убита при артилерійському обстрілі п.Георгиевка
17	Ширяев Андрей Валерьевич	30.08.2014	Во дворе дома во время обстрела НПБК
18	Можняков Дмитрий Николаевич	30.08.2014	Убит во время артилерійського обстріла г.Лутугино
19	Удовенко Елена	30.08.2014	Убита во время артилерійського обстріла в районе поляхвинники
20	Зиборов Анатолий Дмитриевич	август	Погиб в результате артилерійського обстріла п.Челюскинец
21	Филоненко Сергей Иванович	Начало сентября 2014	Погиб при не выясненных обстоятельствах после задержания ополченцами ЛНР
22	Снежко Владимир Иванович	28.09.2014	Подорвался на mine, п.Георгиевка
23	Федоренко Ольга Николаевна	14.10.2014	Расстреляна в своем доме в с. Крутлик предположительно за помощь ВСУ
24	Федоренко Александр Александрович	14.10.2014	Расстрелян в своем доме в с.Крутлик предположительно за помощь ВСУ
25	Защепин Анатолий Иванович		п.Фабричное
26	Висковатых Александр Григорьевич		п.Фабричное
27	Брежнева Анна Алексеевна		п.Фабричное
28	Томилова Светлана Васильевна		п.Фабричное
29	Бородина Алла Дмитриевна		п.Фабричное
30	Бочневич Сергей Григорьевич	22.08. 2014 г.	с.Переможное, расстрелян предположительно за помощь ВСУ
31	Бочневич Григорий	22.08. 2014 г.	с.Переможное, расстрелян предположительно за помощь ВСУ
32	Бочневич Екатерина	22.08. 2014 г.	с.Переможное, расстрелян предположительно за помощь ВСУ
33	Бочневич Виктория	22.08. 2014 г.	с.Переможное, расстрелян предположительно за помощь ВСУ
34	Кузьмич Андрей Петрович	август 2014 г.	с.Переможное, пропал без вести
35	Тян Георгий Петрович	24.08.2014	с.Первозвановка, расстрелян предположительно за помощь ВСУ (требуется уточнить)
36	Павлов Михаил Владимирович		с.Первозвановка, расстрелян предположительно за помощь ВСУ (требуется уточнить)
37	Журавская Тамара Сергеевна		с.Первозвановка, расстреляна предположительно за помощь ВСУ (требуется уточнить)

²⁸ Інтерв'ю від 26.07.2018

²⁹ Інтерв'ю від 31.07.2018

³⁰ Втекли з порожніми руками // Наше слово [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nasze-slowo.pl/vtekli-z-porozhnimi-rukami/>

“ «Я так думаю, що... ми тоді ж уже потрапили у чорний список, що ми, – село, де всі одне одного знають, ми ж не пішли на «референдум». Просто сім'ями не пішли. Ніхто не пішов. Ну от, ми з чоловіком не ходили, багато хто не ходив. Тоді вже говорили, що вже здали нас»³¹.

Справа Олени Куліш та Володимира Альохіна

Куліш Олена Борисівна, 23.03.1968 р. н., луганська телеведуча, та її чоловік **Альохін Володимир Олексійович**, 12.09.1973 р. н., виїздити з Переможного не планували. Підвал їхнього будинку був найкраще обладнаний для переховування від обстрілів, тому там ховалися не лише господарі (Володимир, Олена та її 75-річний батько), а й сусіди. У ньому ж було влаштовано своєрідний «садочок» для малечі. З перших днів подружжя допомагало українським солдатам у Луганському аеропорту: возили посилки, їжу, воду, ліки, збирали кошти.

10 серпня 2014 року о 4-й годині ранку 8 озброєних осіб у камуфляжі увірвалися в будинок волонтерів, обшукали й пограбували його і забрали подружжя на їхній машині. У будинку, крім Олени і Володимира, перебувало ще 5 осіб (батько Куліш та 4 сусідських дітей), які переховувались від обстрілів. Протягом наступних 10 днів озброєні люди тричі поверталися до хати і грабували її, погрожуючи пістолетом батькові Олени. Сім'я не мала жодної інформації про долю волонтерів до січня 2015 року, доки їх тіла не знайшли поблизу П'ятигорівки. Судово-медична експертиза підтвердила особи загиблих. Причиною смерті волонтерів стали вогнепальні поранення в голову³².

Володимир Альохін і Олена Куліш

Справа сім'ї Бочневичів

Сергій та Вікторія Бочневичі

Бочневич Сергій працював у Луганському аеропорті охоронцем, а його дружина Вікторія – у кафетерії. Подружжя Бочневичів незадовго до подій у Луганському аеропорті і в Переможному перевезло батьків Сергія – Бочневича Григорія Романовича, 12.07.1940 р.н., і Бочневич Катерину Семенівну, 01.01.1950 р.н. до себе в село, а дітей – сина та доньку – відправили до Львова і планували найближчим часом 22 серпня також їхати до них. Сергій і Вікторія разом з Оленою Куліш та іншими родинами відвозили продукти, воду та ліки українським військовим. За словами місцевих, 22 серпня 2014 року між 9 і 10 годинами ранку до Бочневичів під'їхав жовтий мікроавтобус. Як свідчить родичка Сергія, він ішов додому і вже на подвір'ї зустрів незнайомого озброєного чоловіка, який направив на нього зброю. Озброєні люди без розпізнавальних знаків проникли в будинок через городи та заднє подвір'я³³. У той самий день односельчани знайшли всю родину розстріляною на їхньому подвір'ї. Дім Бочневичів був розграбований, цінне майно і машину вивезено.

³¹ Інтерв'ю від 31.07.2018

³² Доповідь Управління Верховного комісара ООН з прав людини «Відповідальність за вбивства в Україні з січня 2014 року по травень 2016 року». С. 40-41.

³³ Інтерв'ю від 31.07.2018

Справа Андрія Кузьмича і Георгія Тяна

Кузьмич Андрій Петрович, 20.12.1974 р.н., залишився у Переможному, щоб доглядати паралізованого батька. Його дружина і донька виїхали у Тернопіль. Сам Андрій разом із групою односельчан намагався виїхати з села 30 серпня 2014 року з допомогою українських військовослужбовців. Щоб убезпечити цивільних він нічних обстрілів, українські солдати сховали їх у гаражах на околиці Луганського аеропорту. Вранці наступного дня під тиском НЗФ і російських військ ЗСУ були змушені відступити, а цивільні з Переможного опинилися в полоні. Про подальшу долю Андрія Кузьмича відомо небагато. Пізніше родичі Андрія дізналися, що бойовики його розстріляли, а тіло було спалено, решток не лишилося. Ці дані потребують уточнення, тому жертви вважаються зниклими безвісти. На відміну від інших жертв, інформації про волонтерство Андрія немає. Свідки припускають, що його вбили, бо він був прописаний за адресою сестри, прізвище якої було у списках. Щодо вбивства місцевого підприємця Георгія Тяна, 29.09.1948 р.н., даних україно мала. Свідки з Переможного припускають, що це було пов'язано із небажанням окремих осіб віддавати йому грошові борги. Тіло Георгія Тяна було спалено разом із тілом Андрія Кузьмича.

“*«Кузьмича Андрія разом з Жорою (Жора – це Тян Георгій Петрович, 1948 р.н.; за відомостями іншого свідка, зник безвісти – прим. авт.) спалили на фермі, їх обложили автомобільними шинами, а перед цим розстріляли. Це розповідали родичі, які там залишилися. Їх не поховали, тому що від них нічого не залишилось. Жінка не знає, вона думає, що просто розстріляли та десь закопали. Їх убили приблизно 30-го серпня»³⁴.*

«Тоді трупи всі всюди збирали, але там, де спалили Андрія, нічого не залишилось. Фактично, його останки не ідентифіковані, він числиться як безвісти зниклий»³⁵.

Жертвами вбивств «за списком» у Переможному стали 7 осіб (3 жінок і 4 чоловіків). Свідки цих подій вказують на ймовірну причетність до цих убивств членів ОБРОП «Одеса».

D. Нелюдські або такі, що принижують гідність, умови тримання під вартою, катування та жорстоке поводження з цивільними особами

З інтерв'ю, проведених ЦД УГСПЛ, стало відомо, що жертвами катувань та жорстокого поводження з боку НЗФ були цивільні, яких підозрювали у тому, що вони надавали допомогу українським військовим. Їх тримали у нелюдських та таких, що принижують гідність, умовах, часто без їжі та води за високої температури повітря. Жертв піддавали побиттю, щоб отримати зізнання у «незаконних» діях або інформацію щодо інших осіб. Даних про жорстоке поводження із дітьми отримано не було.

³⁴ Інтерв'ю від 27.07.2018.

³⁵ Інтерв'ю від 27.07.2018.

На заводі «Автоагрегат»

Завод «Автоагрегат», що міститься на вул. Заводській, 1 у селищі Краснодон, використовувався бойовиками для військової комендатури. Підвал будівлі був перетворений на місце утримання полонених. Затримані особи перебували у неналежних умовах, обмежені у воді та їжі, були змушені ходити лише у спідньому. Потерпілий зазначив, що його затримали 13 серпня під час перетину блокпосту між селищем Краснодон і селом Переможне, забрали документи, гроші і відвезли в комендатуру. До затриманого було застосовано побиття, імітація розстрілу, умисне поранення. Діставши 4 кульові поранення в ногу, потерпілий не отримав жодної медичної допомоги. Після загноєння рани постраждалий під наглядом охоронця за допомогою штик-ножа сам собі вилучив 3 кулі. Протягом 5 днів він був прикутий наручниками до драбини на вулиці, якийсь період цього часу з мішком на голові. Щодня його забирали для допитів, били і знову приковували до драбини. Увесь час у полоні жертва перебувала під відкритим небом, без будь-яких зручностей. Був звільнений 18 серпня 2014 року.

«А цей вийшов, - кадировець, - і мені в ногу. В мене ще та рубашка була, дві рубашки. То я ту рубашку порвав, позтягував, щоб кров не текла. 4 кулі – прострелив ногу. 3 пістолета»³⁶.

На заводі «Горизонт»

Ще одним місцем незаконного утримання людей бойовиками був завод гірничорятувальної техніки «Горизонт» по вул. Фрунзе, 119 в Луганську. Жертв (подружжя) було затримано 4 липня 2014 року при в'їзді до міста Луганськ та доставлено до будівлі СБУ. Там під час обшуку в них конфіскували золоті прикраси, гроші, кредитні картки, документи. Затриманих допитували і пропонували зізнатися у допомозі ЗСУ, а також погрожували фізичним насильством у разі відмови. Чоловіка і жінку утримували окремо, у кімнатах розміром 2 на 3 м без вікон, зі штучним освітленням і поганим провітрюванням. Під час чергових допитів одну із жертв ненавмисно було поранено. Медичної допомоги не було надано. За свідченнями жертви, було кілька камер з різними умовами утримання. Зокрема в одній з них перебувало 10 осіб (9 чоловіків і жінка), а спальні місця були обладнані тільки для 3 осіб. В усіх камерах було задушливо через проблеми з циркуляцією повітря. Завдяки допомозі знайомих 14 липня 2014 року затриманих відпустили, однак конфісковане майно, документи і машина залишились у бойовиків.

Фото з сайту: informnapalm.org

Added 9 May 2015 | Like 11

Sergey Lashin
Sergey's wall photos

³⁶ Інтерв'ю від 27.07.2018

V. Підозрювані у злочинах

Під час інтерв'ювання у ЦД УГСПЛ було зібрано інформацію щодо осіб, причетних до скоєння злочинів у н. п. Переможне. За даними жертв і свідків злочинів працівники ЦД виокремили та ідентифікували осіб, які вчиняли протиправні дії: організували незаконний референдум, збирали інформацію для бойовиків, грабували, залякували і вбивали цивільних осіб.

Осіб, причетних до ініціювання або виконання протиправних дій, було об'єднано у декілька груп: за громадянством, статусом згідно з Міжнародним гуманітарним правом (комбатанти/не комбатанти), належністю до незаконних бандформувань.

Громадянство. Серед ідентифікованих осіб, які виконували протиправні дії, були і громадяни України, і громадяни РФ. Свідки вказали на 5-х осіб, які представлялися російськими військовослужбовцями, мали типову російську вимову і командували місцевим бойовиками. Однак через недостатню кількість точної інформації щодо імені, позивного, зовнішності ідентифікувати вдалося лише 1 особу – військового з позивним «Ведмідь».

“**Геріх Олексій Володимирович**, 1977 р. н., родом із Ростова – колишній офіцер російської армії, відоміший за позивним “Ведмідь” («Медведь»). З липня 2014 по січень 2015 року був начальником штабу Окремої бригади особливого призначення “Одеса”, яка підпорядковувалася 2-му Армійському корпусу міліції так званої “ЛНР”. У серпні – вересні 2014 року Геріх О.В. разом з іншими бойовиками ОБРОП «Одеса» дислокувався у м. Краснодар і брав участь у захопленні Луганського міжнародного аеропорту, виконував завдання з виявлення і ліквідації «диверсантів», які співпрацювали і допомагали ЗСУ. У контексті подій у Переможному свідки зазначали, що Ведмідь був головним у Краснодарі і мав вплив і на комендатуру, і на місцевих бойовиків. Також свідки повідомили ЦД про те, що після викрадення подружжя Олени Куліш і Володимира Альохіна з Переможного, Геріха О.В. неодноразово помічали за кермом автівки³⁷, яка належала О. Куліш.

“І тут їде біла машина. Ну село – усі одне одного знали... На Олениній машині. Біла машина, з його сторони, - де [сидів] Медведь, - висів бронік. Я підходжу до нього: «Здравствуйте. – Здравствуйте. – Вы кто? – Я офицер российской армии по кличке Медведь”³⁸.

Геріх О.В. (праворуч), Капраль О.В. (посередині)

ЦД припускає, що наказ про формування «розстрільних» списків імовірно ініціював Геріх О.В. під час роботи з виявлення «диверсантів» у низці населених пунктів, серед яких було і Переможне. 6 січня 2015 року Геріха О.В. було викрадено з Краснодару і звинувачено прокуратурою так званої «ЛНР» у подвійному вбивстві цивільних – Куліш і Альохіна разом із іншим учасником ОБРОП «Одеса» Капраль О.В.³⁹. Станом на 1 березня 2018 року Геріх О.В. утримувався у луганському СІЗО⁴⁰.

³⁷ Фото Геріха О.В. на фоні машини О.Куліш <http://sprotyv.info/ru/news/6873-heroi-novorossii-foto-boevikov-iz-socsetey-foto>

³⁸ Інтерв'ю від 27.07.2018

³⁹ Російський найманець, учасник ОБРОП «Одеса», колишній співробітник МВС РФ. 07.02.2015 викрадений бойовиками з м. Краснодар // Миротворець [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://myrotvorets.center/criminal/kapral-aleksandr-vladimirovich/>

⁴⁰ Катерина Сажнева. Истории российских пленных в Донбассе пролили свет на местный беспредел // МКРУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.mk.ru/politics/2018/03/01/istorii-rossiyskikh-plennykh-v-donbasse-prolili-svet-na-mestnyy-bespredel.html>

Інші згадані особи:

«Там така особа, як **Якут**... Він теж з «Одеси». Це росіянин, спецназівець. Той, хто Олену вбивав»⁴¹. У цьому випадку ЦД припускає, що це може бути особа з позивним «Якут»⁴², або ж особа, яку можна ідентифікувати як представника корінного народу Сибіру.

Адвокат – майор ФСБ, який працював під прикриттям на непідконтрольній урядові України території:

«Були так звані зачистки, які цілеспрямовано працювали з такими людьми, під виглядом цієї «Одеси». Безпосередньо був там такий Адвокат, майор ФСБ, а значився він там [серед НЗФ] зовсім іншою людиною. Там справа не в ієрархії, а у тому, хто під яким прикриттям працював. Що стосується регулярників, то вони [за легендою] були максимум сержантами, а насправді, зсередины, це були зовсім інші люди і інші звання»⁴³.

«**Паша** – невеличкий, худорлявий, років за 40, такий смаглявий, ну вони ж калмики – вони ж всі схожі, вузькоокі». Зі слів очевидця, ця особа проводила інструктажі перед кожною вилазкою, розбиралася у військовій справі. «Будь-яка вилазка – він інструктував. Був одягнений у цивільне. Шорти і футболка. Чиста російська вимова»⁴⁴.

Валера – проводив допит жертви у місці незаконного тримання під вартою у м. Краснодар, представився співробітником ФСБ. «Росіянин проводив [допит]. Фсбшник, так. Високого зросту, рудуватий. До 40 років, молодий»⁴⁵.

Громадяни України, цивільні. Серед мешканців Переможного, які займалися збиранням інформації для НЗФ та російських військовослужбовців і/або співпрацювали з ними, були ідентифіковані:

Уксусов Сергій Володимирович, 10.08.1962 р. н., у квітні – травні 2014 року був головою виборчої комісії під час проведення так званого референдуму в Переможному. Зі слів очевидців, укладав окремий список тих осіб, які утрималися від голосування.

Сергій Уксусов ok.ru/profile/517749845457

Олександр Петренко і Ірина Костенко

Костенко Ірина Валеріївна, 25.04.1965 р. н., під час проведення «референдуму» була у виборчій комісії. Відкрито підтримувала бойовиків.

Петренко Олександр Вікторович, 30.03.1963 р. н., цивільний чоловік Костенко І. В., співпрацював із бойовиками. Саме його бачили свідки за кермом мікроавтобуса, на якому 22 серпня 2014 року до будинку Бочневичів підїхали озброєні люди.

⁴¹ Інтерв'ю від 28.07.2018

⁴² Михайло Кузнецов. Доповідна нач. розвідки бандформування «ОбрОП «Одеса» про мародерства: «Бізнесмен виявився не з боязких і відкрив вогонь у відповідь...» // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/33253-dokladnaya-zapiska-obron-odessa/>

⁴³ Інтерв'ю від 28.07.2018

⁴⁴ Інтерв'ю від 27.07.2018

⁴⁵ Інтерв'ю від 27.07.2018

Громадяни України – члени НЗФ. Проросійськи налаштовані мешканці Переможного та навколишніх населених пунктів навесні 2014 року приєдналися до лав НЗФ, контрольованих РФ, і виступили проти української влади. Під час опитування було отримано інформацію про 8 осіб, їх усіх було ідентифіковано в ЦД.

Брати **Козлов Сергій Олегович**, 25.09.1978 р. н., позивний «Шмідт», і **Козлов Олександр Олегович**, 28.01.1984 р. н., позивний «Шмідт Молодший» – мешканці Переможного, учасники козачого формування, служать у НЗФ «ЛНР». 16 березня 2017 року Козлова С. О. було затримано за пограбування⁴⁶.

Бишко Сергій Степанович, 30.05.1968 р. н. – мешканець с. Переможне, у 2014 році приєднався до НЗФ, контрольованих РФ. За інформацією зі свідчень, яку отримав ЦД, Бишко С.С. заборгував О. Куліш 10 000 доларів і термін сплати боргу закінчувався у серпні 2014 року. Односельчани припускають, що це стало причиною вбивства О. Куліш і В. Альохіна, які були першими жертвами.

Матичак Сергій Григорович, 20.08.1965 р. н. – мешканець Переможного, учасник НЗФ, контрольованих РФ, разом із односельчанами займався пограбуваннями. За словами одного з постраждалих, саме за «наводкою» Матичака С.Г. його було затримано на блокпосту при в'їзді у м. Луганськ.

Вербовський Володимир Іванович, 18.09.1947 р. н. – мешканець с. Переможне, обіймав посаду директора Ангельської загальноосвітньої школи I–II ступенів⁴⁷. Зі встановленням над Переможним контролю бойовиків вступив до лав НЗФ «ЛНР».

Володимир Вербовський (у центрі)

Бишко С.С., Вербовський В. І., Матичак С.Г., Козлов С.О. і Козлов О.О. брали участь у захопленні луганського СБУ, займалися залякуванням цивільних мешканців Переможного і грабували приватні будинки людей, які покинули окуповану територію. У серпні 2014 року заснували незаконну військову комендатуру у приватному будинку по вул. Димитрова, 26а, що належав сім'ї із «розстрільного» списку, яка покинула Переможне через загрозу безпеці й життю.

Олександр Цьолка

Цьолка Олександр Григорович, 27.08.1962 р. н. – мешканець с. Першозванівка, родом із с. Переможного, працював у РВВС. Із захопленням Луганської області бойовиками приєднався до них і очолив комендатуру у с. Першозванівка. Володів інформацією про всіх мешканців Переможного, був знайомий із жертвами і свідками. Відкрито погрожував одному зі свідків фізичною розправою за допомогу ЗСУ. Джерела повідомили ЦД, що Цьолка О.Г. підпорядковувався начальникові штабу ОбРОП «Одеса» Геріху О.В. і командував людьми, які розстріляли цивільних зі «списку» у Переможному.

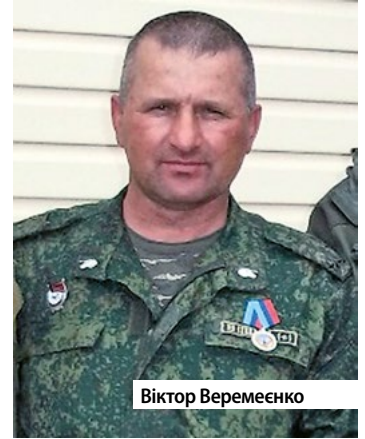
⁴⁶ https://vk.com/public102420267?w=wall-102420267_16558

⁴⁷ Досьє Ангельської ЗОШ I–II ступенів // Платформа LIGA: Zakon [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ca.ligazakon.net/document/26341313/dossier>; Інформація Державної інформаційної системи освіти [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://diso.gov.ua/schools/view/id/19724>

«Із Краснодону люди приїжджали, казали, що це він [Цьолка О.Г.] дав команду їхати в Переможне у той день [день розстрілу сім'ї Бочневичів]»⁴⁸.

Цьолка Олександр Олександрович, 07.05.1994 р. н. – мешканець с. Першованівка, учасник НЗФ, контрольованих РФ. Повідомив свідкам про вбивство О. Куліш і В. Альохіна та вказав на місце, де шукати їхні тіла.

Веремеєнко Віктор Іванович, 13.07.1968 р. н., позивний «Мансур» – мешканець м. Краснодар, був начальником 1-го відділення служби охорони на підприємстві «Краснодонвугілля». З 2014 року приєднався до бойовиків НЗФ, служить у 4-й окремій бригаді народної міліції так званої «ЛНР», має звання підполковника. У Краснодарі очолював військову комендатуру, на території якої незаконно утримувалися люди. Жорстоко поведився з цивільними особами, яких утримували у його комендатурі, застосовував до них катування, фіктивний розстріл, побиття.

«А другий раз – при вході в комендатуру. Там мене зустрів Веремей [Веремеєнко В.І.], зуби повибивав, ключиця тут лопнула, – там побили, потім мішок на голову наділи, – до стінки, расстрел»⁴⁹.

Мав у підпорядкуванні солдатів регулярної російської армії, які дислокувалися на території заводу «Автоагрегат».

Слід виокремити бандформування **ОБРОП «Одеса»**, яке дислокувалося у м. Краснодар, і його командувача. 2 осіб, які належали до цього угруповання, згадують в інтерв'ю. Вони керували місцевими бойовиками, з їхньої ініціативи збиралася інформація і складалися «розстрільні» списки. Командир батальйону **Фомінов Олексій Олексійович**, 20.07.1970 р. н., більш відомий за позивним «**Фома**», разом із Геріхом О.В. займалися мародерством. Користуючись своїм становищем, вони конфіскували для потреб ОБРОП «Одеса» майно, техніку, машини у мешканців сусідніх із Краснодоном сіл, зокрема і з Переможного.

Після зникнення О. Куліш і В. Альохіна у Фомінова О.О. і Геріха В.О. з'явився у користуванні автомобіль, який за описом збігався з машиною, що належала Олені Куліш. Саме в цьому авто 10 серпня 2014 року із власного дому було вивезено в невідомому напрямі подружжя Куліш-Альохін. У грудні 2014 року ОБРОП «Одеса» захопили і роззброїли сили групи «Вагнера», а Фомінова О.О. було затримано і взято під арешт за звинуваченням у мародерстві⁵⁰. На цей час Фомінов О.О. перебуває на території РФ.

Ідентифікацію причетних осіб – імовірних злочинців Центр документування здійснив з метою сприяння процесові притягнення винних до відповідальності і застосування справедливого та пропорційного покарання щодо них відповідно до норм вітчизняного і міжнародного права.

Фомінов О.О. (ліворуч) і Геріх О.В. на фоні машини О.Куліш

⁴⁸ Інтерв'ю від 28.07.2018

⁴⁹ Інтерв'ю від 27.07.2018

⁵⁰ Михайло Кузнецов. Доповідна нач. розвідки бандформування «ОБРОП «Одеса» про мародерства: «Бізнесмен виявився не з боязких і відкрив вогонь у відповідь...» // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/33253-dokladnaya-zapiska-obron-odessa/>

VI. ВИСНОВКИ

Описані у звіті події сталися на початковому етапі збройного протистояння між ЗСУ та контрольованими Російською Федерацією НЗФ і російськими кадровими військами у липні і серпні 2014 року в контексті оборони Луганського аеропорту. Село Переможне Лутугинського району Луганської області, що на відстані 3 км від Луганського міжнародного аеропорту, із квітня 2014 року разом з іншими сусідніми населеними пунктами потрапило під контроль НЗФ «ЛНР». Станом на жовтень 2018 року н. п. Переможне залишається тимчасово непідконтрольним урядові України.

Розташування Переможного поруч з епіцентром бойових дій, активна позиція проукраїнськи налаштованих мешканців і пов'язаність із Луганським летовищем стали основними причинами численних руйнувань і жертв серед цивільного населення.

Внаслідок обстрілів у Переможному було знищено приватні будинки та господарські будівлі, мешканці села були змушені переховуватися у підвалах, непристосованих для тривалого перебування людей. У селищі були ускладнення з електрикою, з постачанням продуктів, ліків, доступом до медичної допомоги. Дотепер кількість загиблих і постраждалих серед цивільного населення в результаті хаотичних обстрілів с. Переможне з липня по кінець серпня 2014 року достеменно невідома. За даними, отриманими ЦД, 2 особи загинули, 4 – дістали поранення.

ЦД УГСПЛ отримав відомості про те, що під час подій в Луганському аеропорту члени НЗФ «ЛНР» разом із кадровими військовослужбовцями РФ були задіяні у вбивствах цивільних. За інформацією, яку надали джерела, вбивства були цілеспрямованими (за «списком»), не мали масового або систематичного характеру. Загальна кількість жертв з урахуванням інших населених пунктів навколо Луганського аеропорту становить 37 осіб⁵¹. Жертвами вбивств «за списком» у Переможному стали 7 осіб (3 жінок і 4 чоловіків). Окрім цього, було зафіксовано вбивства з метою наживи та факти мародерства. Незаконні озброєні групи відбирали всі цінні речі, техніку й автомобілі у господарів, а залишені будинки використовували для потреб військової комендатури.

Розглядаючи викладені у звіті порушення у світлі стандартів Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод (Рим, 1950 р.), ми можемо стверджувати про порушення права на життя (ст. 2), заборону катування (ст. 3), права на свободу та особисту недоторканність (ст. 5).

Центр документування УГСПЛ під час інтерв'ювання зібрав інформацію щодо осіб, причетних до скоєння злочинів у н. п. Переможне. З відомостей джерел – жертв і свідків злочинів – працівники ЦД виокремили та ідентифікували осіб, які вчиняли протиправні дії: організували незаконний референдум, збирали інформацію для бойовиків, грабували, залякували і вбивали людей.

Центр документування склав цей звіт з метою сприяння процесові притягнення до відповідальності порушників і застосування до них справедливого та пропорційного покарання відповідно до норм вітчизняного і міжнародного права. ЦД дотримується думки, що забезпечення правосуддя та об'єктивне висвітлення подій у с. Переможне є частиною процесу примирення.

⁵¹ Видаль Сорокин. Метка «За помощь ВСУ». Список расстрелянных мирных жителей во время боев вокруг Луганского аэропорта // Medium [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://medium.com/@VidalSorokin/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BA%D0%B0-%D0%B7%D0%B0-%D0%BF%D0%BE%D1%89%D1%8C-%D0%B2%D1%81%D1%83-651a7d70bab8>